

“Azərpoçt” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti

31 dekabr 2019-cu il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı**

Mündəricat

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1	"Azərpoçt" MMC və onun fəaliyyəti	5
2	Cəmiyyətin əməliyyat mühiti	5
3	Əsas uçot siyasəti.....	6
4	Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli əhtimallar və mülahizələr	12
5	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi.....	13
6	Yeni uçot qaydaları	15
7	Əsas vəsaitlər	17
8	İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri	18
9	Qeyri-maddi aktivlər	19
10	Uzunmüddətli aktivlər üzrə qabaqcadan ödənişlər	19
11	Mal-material ehtiyatları	19
12	Ticarət və digər debitor borclar	20
13	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	21
14	Nizamnamə kapitalı	21
15	Borc öhdəlikləri	22
16	Ticarət və digər kreditör borclar	22
17	Müştəri hesabları	23
18	Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili	23
19	Sair Gəlirlər.....	23
20	Xidmətlərin maya dəyəri	24
21	Əməliyyat xərcləri	24
22	Maliyyə gəlirləri və xərcləri.....	24
23	Mənfəət vergisi	25
24	Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar	25
25	Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər.....	26
26	Kapitalın idarə olunması	27
27	Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi.....	27
28	Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	28
29	Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr.....	33
30	1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti	34

Müstəqil Auditorun Hesabatı

"Azerpoçt" MMC-nin Təsisçisinə və Rəhbərliyinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından "Azerpoçt" MMC-nin ("Cəmiyyət") 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Cəmiyyətin maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və salır məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə (Etika Məcəlləsi) uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, ələcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Cəmiyyəti leğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranan bllər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mülahizə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yeterli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskli səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdeleşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sisteminə sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Cəmiyyətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətinin uyğunluğunu, habelə uçot texminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fəsiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Cəmiyyətin fəsiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yeterli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixində əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Cəmiyyətin fəsiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sisteminə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PricewaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

6 oktyabr 2020-ci il

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
Aktivlər			
Əsas vəsaitlər	7	48,446,900	52,424,174
İstifadə hüquqlu aktivlər	8	533,246	-
Qeyri-maddi aktivlər	9	886,444	1,186,827
Uzunmüddətli aktivlər üzrə qabaqcadan ödənişlər	10	537,707	862,921
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		50,404,297	54,473,922
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	13	118,120,900	75,920,276
Ticarət və digər debitor borclar	12	15,782,370	14,798,387
Mal-material ehtiyatları	11	1,848,711	1,766,201
Təxirə salınmış vergi aktivləri	23	173,648	173,648
Sair aktivlər		31,712	32,340
Cəmi qısamüddətli aktivlər		135,957,341	92,690,852
CƏMI AKTİVLƏR		186,361,638	147,164,774
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	14	73,344,500	73,344,500
Sair ehtiyatlar		56,717	56,717
Yığılmış zərər		(14,188,061)	(16,908,915)
Cəmi kapital		59,213,156	56,492,302
Öhdəliklər			
Borc öhdəlikləri	15	12,636,447	13,479,177
İcarə öhdəlikləri		286,110	-
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		12,922,557	13,479,177
Ticarət və digər kreditör borclar			
Müştəri hesabları	16	16,446,628	26,577,469
Borc öhdəlikləri	17	96,781,709	49,884,398
İcarə öhdəlikləri	15	731,429	731,428
		266,159	-
Cəmi qısamüddətli öhdəliklər		114,225,925	77,193,295
Cəmi öhdəliklər		127,148,482	90,672,472
Cəmi kapital və öhdəliklər		186,361,638	147,164,774

6 oktyabr 2020-ci tarixində Rəhbərliyin adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Emin Əfəndiyev
Baş Direktor

Müseyib Əliyev
Baş Mühasib

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
Mənfəət və ya zərər və salır məcmu gəlir haqqında hesabat

Azərbaycan manatı ilə	Qeyd	2019	2018
Gəlirlər	17	45,156,159	45,622,247
Xidmətlərin maya dəyəri	19	(28,308,111)	(29,501,218)
Ümumi mənfəət		18,850,048	16,121,029
Sair əməliyyat gəlirləri	18	3,030,122	1,039,348
Əməliyyat xərcləri	20	(18,452,053)	(18,055,308)
Əməliyyat mənfəəti/(zərəri)		3,428,117	(894,931)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi			
Üzrə gəlir çıxılmaqla zərər		(46,031)	(298,387)
Maliyyə gəlirləri/(xərcləri)	21	(60,578)	(9,741)
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)		3,321,508	(1,203,059)
Mənfəət vergisi gəliri	22	(600,654)	47,218
II Üzrə xalis mənfəət/(zərər)		2,720,854	(1,155,841)

Azerpoçt Mehduđ Mesuliyətli Cəmiyyəti
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Nizamname kapitalı	Salir ehtiyatlar	Yığılmış zərər	Cəmi kapital
1 yanvar 2018-ci il tarixinə qalıq	73,344,500	68,110	(15,753,074)	57,659,536
II üzrə zərər	-	-	(1,155,841)	(1,155,841)
II üzrə cəmi məcmu zərər	-	-	(1,155,841)	(1,155,841)
Salir ehtiyatlardan azalmalar	-	(11,393)	-	(11,393)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə qalıq	73,344,500	56,717	(16,908,915)	56,492,302
II üzrə mənfəət	-	-	2,720,854	2,720,854
II üzrə cəmi məcmu mənfəət	-	-	2,720,854	2,720,854
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	73,344,500	56,717	(14,188,061)	59,213,156

Azerpoçt Mehdud Mesulliyetli Cəmiyyəti
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Qeyd</i>	2019	2018
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət		3,321,508	(1,203,059)
Düzelişlər:			
Əsas vəsaitlərin amortizasiyası		6,422,748	6,288,502
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	9	349,587	403,323
Ticarət və digər debitor borcların dəyersizləşməsi	21	191,240	498,175
Uzunmüddətli aktivlər üzrə avans ödənişlərinin dəyersizləşməsi		-	59,158
Əsas vəsaitlərin dəyersizləşməsi		-	280,862
Əsas vəsaitlərin silinməsi üzrə zərər		40,785	-
Maliyyə xərcləri	22	60,578	9,741
Məzənnə fərqləri		48,031	298,387
Dövrliyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Ticarət və digər debitor borclarda artım		10,432,437	6,634,889
Mal-material ehtiyatlarında artım		(1,175,223)	(976,868)
Digər qısamüddətli aktivlərdə azalma		(82,510)	(557,890)
Ticarət və digər kreditör borclarda artım/(azalma)		628	60,883
Müştəri hesablarında artım		(10,731,495)	6,614,774
		46,897,311	27,404,338
Dövrliyyə kapitalında dəyişikliklər			
Ödənilmiş faizlər		34,908,711	32,545,247
		(60,578)	(10,628)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri			
		45,280,570	39,169,508
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əsas vəsaitlərin alınması		(1,894,402)	(4,356,801)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	9	(49,184)	(17,976)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri			
		(1,943,586)	(4,374,777)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(842,729)	(874,840)
İcarə öhdəliklərinin ödənilməsi		(247,600)	-
Salır ehtiyatlarından azalmalar		-	(44,424)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri			
		(1,090,329)	(919,264)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri			
		(48,031)	(249,430)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			
	13	75,920,276	42,294,239
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri			
	13	118,120,900	75,920,276

1 "Azerpoçt" MMC və onun fəaliyyəti

"Azerpoçt" Mehduđ Mesuliyətli Cəmiyyət ("Cəmiyyət"), keçmiş Azerpoçt İstehsalat Birliyi, Azərbaycanda dövlət poçt operatorudur. Cəmiyyət 23 sentyabr 1999-cu il tarixində Azərbaycan Respublikası Neqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin ("NRYTN") 151 sayılı qərarı əsasında yaradılmışdır.

Cəmiyyətin fəaliyyəti "Poçt Rabitəsi" haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu və digər müvafiq qanunvericilik əsasında tənzimlənir.

Cəmiyyət Üzeyir Hacıbəyov küç. 36, AZ1000, Bakı, Azərbaycan ünvanında qeydiyyatdan keçmişdir.

Cəmiyyətin 63 poçt filialı, işğal edilmiş rayon və şəhər ərazisində 7 regional rabitə qovşağı, və 3 ekspres poçt xidməti, yerli və beynəlxalq miqyasda bağlamaların çatdırılmasını, və dövlət orqanlarına xüsusi kuryer xidmətləri təmin edən filialı var. Cəmiyyətdə 5,000-dən çox işçi çalışır.

Ənənəvi poçt xidmətlərinə əlavə olaraq zərf və ya bağlamaların göndərilməsi ilə yanaşı, müəssisə gəlir bazasını genişləndirmək və maliyyə effektivliyini artırmaq üçün bir sıra yeni xidmətlər təqdim edir. Bura daxildir:

1. Ödəniş xidmətləri, təqaüdlər və sosial sığorta ödənişləri və dövlət orqanlarından və ya dövlət orqanlarına digər pul daxilolmaları daxil olmaqla
2. Yığım xidmətləri, kommunal xidmətlər və oxşar ödənişlər üçün
3. Daxili və beynəlxalq pul köçürmələri
4. Biznes xidmətləri, şəhərlərarası zənglər, faks və surətçixarma xidmətləri üçün telefona girişin təmin edilməsi daxil olmaqla
5. Satış, Sim kartların və ənənəvi poçt markalarına əlavə olaraq qəzetlər daxil olmaqla

Cəmiyyət Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi ("ƏMDK") ilə təmsil olunmaqla, 100% Azərbaycan dövlətinin mülkiyyətindədir.

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər başqa valyuta göstərilmədiyi halda, Azərbaycan manatı ilə ("AZN") təqdim edilir.

2 Cəmiyyətin əməliyyat mühiti

Azərbaycan Respublikası. 2019-cu ildə Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas makroiqtisadi proseslər müşahidə edilib. Hökumətin heyata keçirdiyi iqtisadi islahatlar Azərbaycan iqtisadiyyatının sabit inkişafına əhəmiyyəti töhfə verib. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının heyata keçirdiyi pul-kredit siyasəti aşağı və stabil inflyasiyanın təmin edilməsi yolu ilə qiymətlər sabitliyinin əldə olunmasına yönəlmiş, əhali və işgüzar fəaliyyət üçün əlverişli sosial-iqtisadi mühitin formalaşmasına istiqamətlənmişdir.

İl ərzində inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı olmuş, xarici sektorda müsbət meyillər baş vermiş, tədriyə balansının profitli ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarının artmasına şərait yaratmışdır.

Bununla yanaşı, vergi sisteminə də əhəmiyyətli tədbirlər görülmüşdür. Vergi sisteminin çevikliyini və şəffaflığını təmin etmək məqsədilə Vergi Məcəlləsinə bir çox dəyişikliklər edilmişdir. "Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə dəyişiklik edilməsi haqqında Qanunun" qəbul edilməsi nəticəsində Vergi Məcəlləsinə bir çox güzəştlər tətbiq edilmiş, o cümlədən kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri 7 il müddətinə vergidən azad edilmiş, neft-qaz sahəsində fəaliyyəti olmayan və qeyri-dövlət sektoruna aid edilən şəxslərin gəlirləri üçün vergi dərəcələri azaldılmışdır.

2020-ci ilin yanvar ayında "Standard & Poor's" beynəlxalq kredit reytingi agentliyi Azərbaycanın uzunmüddətli suveren kredit reytingini xarici və milli valyutada "BB+/B" səviyyəsində təsdiqləyib. Uzunmüddətli kredit reytingi üzrə proqnoz "sabit" saxlanılıb. Agentlik Azərbaycanın iqtisadi artımının orta səviyyədə bərpə olunacağını, lakin hələ də neft sənayesi tendensiyalarından və dövlət investisiyalarından asılı olacağını proqnozlaşdırır.

Cəmiyyətin rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitə baş verən prosesləri müşahidə edir və Cəmiyyətin yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün zəruri hesab etdiyi qabaqçılıq tədbirlər görür. Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqçadan proqnozlaşdırmaq nisbətən mürəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanımaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Qeyd olunan maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı tətbiq edilən əsas uçot siyasətləri aşağıda göstərilir. 1 yanvar 2019-cu il tarixindən BMHS 16-ya (İcarə) keçidlə əlaqədar uçot siyasətində baş verən dəyişikliklərdən başqa, həmin uçot siyasətləri başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir. 5-ci və 30-cu Qeydlərə baxın. 31 dekabr 2018-ci il tarixinə qədər icarə əməliyyatlarına tətbiq edilən uçot siyasəti Qeyd 30-da göstərilir.

Maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması bezi əhəmiyyətli uçot təxminlərinin istifadəsini tələb edir. Bundan əlavə, uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya müəkkəb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və təxminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr Qeyd 4-də açıqlanır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Cəmiyyətin əməliyyat valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Cəmiyyətin əməliyyat və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan manatıdır ("AZN"). Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Cəmiyyətin təqdimat valyutası olan AZN ilə əks olunmuşdur.

Əməliyyatlar və qalıqlar. Monetar aktivlər və öhdəliklər Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının ("Mərkəzi Bank") müvafiq hesabat dövrünün sonuna qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə uyğun olaraq Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına çevrilir. Belə əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərərde tanınır. Borclar ilə bağlı məzənnə fərqlərindən yaranan gəlir və zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "maliyyə gəlirləri və xərcləri" kimi göstərilir. Məzənnə fərqi yaranan bütün digər gəlir və zərər mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda "xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir çıxılmaqla zərər" kimi əks etdirilir. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir. Xarici valyutada olan və ilkin dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatlar həyata keçirildiyi tarixə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyutada olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrə istifadə etməklə təqdimat valyutasına çevrilir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmiyyət hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında aşağıdakı rəsmi valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN (2018: 1 ABŞ dolları = 1.7000 AZN); 1 Avro = 1.9035 AZN (2018: 1 Avro = 1.9468 AZN) 1 Rus rublu = 0.0274 AZN (2018: 1 Rus rublu = 0.0245 AZN) və 1 SDR (Xüsusi Borcalma Hüququ) = 2.3463 AZN (2018: 1 SDR = 2.3573 AZN).

Əsas vəsaitlər. Əsas vəsaitlər hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, ilkin dəyərde uçota alınır. Əsas vəsaitlər ilə bağlı sonrakı xərclər müvafiq olaraq aktivin balans dəyərində və ya ayrıca aktiv kimi yalnız o halda tanınır ki, həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Cəmiyyətə daxil olması ehtimal edilsin və onun dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilsin. Kiçik həcmli təmir və gündəlik xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərçə silinir. Əsas vəsaitlərin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Aktivin silinməsindən yaranan gəlir və ya zərər silinmədən daxil olan vəsait ilə həmin aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablanır və mənfəət və ya zərərde aktivin silindiyi ilde tanınır.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əsas vəsaitlər üzrə dəyersizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyərə qədər azaldılır və dəyersizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verərsə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyersizləşmə zərəri bərpa edilir.

Amortizasiya müvafiq aktivlərin aşağıda göstərilən amortizasiya dərəcələrinə uyğun olaraq onların təxmini faydalı istifadə müddəti ərzində azalan qalıq metoduna əsasən hesablanır:

Binalar	3-7%
Maşın və avadanlıqlar	10-25%
Nəqliyyat vasitələri	10-25%
Digər əsas vəsaitlər	10-20%

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldıqdan sonra Cəmiyyət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Aktivlərin qalıq dəyəri və faydalı istifadə müddəti hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Cəmiyyətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub, əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir. Qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla uçota alınır. Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar proqram təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclər əsasında kapitallaşdırılır. Amortizasiya qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (10 il) ərzində düz xətt metodu ilə mənfəət və ya zərərde tanınır.

Cəmiyyət tərəfindən nəzarət olunan identifikasiya edilə bilən unikal proqram təminatı ilə birbaşa əlaqəli olan tərtibat xərcləri, çəkilmiş xərclərdən artıq olan əlavə iqtisadi səmərə gətirəcəyi halda qeyri-maddi aktivlər kimi tanınır. Kapitallaşdırılmış xərclərə proqram təminatını tərtib edən işçilərə sərf olunan xərclər və ümumi təsərrüfat xərclərinin müvafiq hissəsi daxildir. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər (məs, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərcə silinir.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri ilə mümkün xalis satış dəyəri arasında daha aşağı olan dəyərlə qiymətləndirilir. Mal-material ehtiyatlarının maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Mal-material ehtiyatlarının maya dəyəri onların alış dəyərindən və cari vəziyyətə və yerləşdiyi əraziyə gətirilməsinə cəkilən digər məsrəflərdən ibarətdir. Mümkün xalis satış dəyəri işin başa çatdırılma və satış xərcləri çıxılmaqla, fəaliyyətin adı gedişində təxmin edilən satış qiymətidir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktivini satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alış, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, ələcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

3 Əsas uçot siyaseti (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyer (AC) esas məbləğ üzre ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzre ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə ələtinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyeridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxire salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzre hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxire salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyerinə daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə ələtinin balans dəyeri üzre sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzre gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə ələtinin fealiyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə ələtinin ümumi balans dəyerinə diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə əleti üçün nezerde tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzre kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli əletlər üzre pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə ələtinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyerinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə əletlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə əletləri ilkin olaraq ədalətli dəyerlə tanınır. Bütün digər maliyyə əletləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyerlə tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyer ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyer ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə əleti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyerlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzre gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi. Cemiyyət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyerlə təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (I) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Cemiyyətin biznes modelindən və (II) aktiv üzre pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Biznes model Cemiyyətin pul axınları əldə etməsi məqsədilə aktivlərin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir. Cemiyyətin məqsədi aktivlərdən yalnız müqavilə üzre pul axınlarını əldə etməkdir ("müqavilə üzre pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması").

Biznes modelin məqsədi müqavilə üzre pul axınlarının əldə edilməsi olduqda, Cemiyyət pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını (SPPI təhlili) qiymətləndirir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Hazırda Cemiyyətin FTPL və ya FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri yoxdur.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzre biznes model tam dəyişdirildikdə bütün maliyyə əletləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada – biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Cemiyyət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzre ehtiyat. Cemiyyət amortizasiya olunmuş dəyerlə ölçülən borc əletləri üzre gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Cemiyyət hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kreditlərin dəyersizləşməsi üzre ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyeri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyerlə ölçülən borc əletləri gözlənilən kredit zərərləri üzre ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün BMHS 9-da nəzərdə tutulan sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Bu yanaşma bütün ticarət debitor borcları üçün bütöv müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri ehtiyatını nəzərdə tutur. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün ticarət debitor borcları kredit riskinin ümumi xüsusiyyətlərinə və vaxtı keçmiş günlərin sayına əsasən qruplaşdırılmışdır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin səviyyəsi müvafiq olaraq 31 dekabr 2019-cu il tarixinə qədər 36 ay ərzində heyata keçirilən satışlar üzrə ödəniş cədvəllərinə və bu dövr ərzində yaranmış əvvəlki dövrün kredit zərərlərinə əsaslanır. Əvvəlki dövrlər üçün kredit zərərlərinin səviyyəsinə müştərilərin debitor borclarını qaytarmaq imkanına təsir edən makroiqtisadi amillərə dair mövcud və gələcək məlumatları nəzərə alaraq düzəliş edilir. GKZ-nin hesablama nəticələri və maliyyə alətlərinin mərhələlər üzrə təsnifatı haqqında ətraflı məlumat Qeyd 28-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Cəmiyyətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Cəmiyyət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Cəmiyyət müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, bəzində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə bağlı pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Cəmiyyət həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Cəmiyyət bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda və həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan və ya istifadəyə hazır olmayan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya hesablanır və belə aktivlər hər il dəyersizləşməyə görə təhlil edilir. Amortizasiya hesablanan əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlər balans dəyərinin bərpa edilə bilmədiyini göstərən hadisə və ya şərait dəyişiklikləri baş verdikdə dəyersizləşməyə görə təhlil edilir. Deyersizləşmə zərəri aktivin balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən dəyərindən artıq olan məbləğdə tanınır. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun ədalətli dəyəri və satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir.

Deyersizləşməni müəyyən etmək üçün aktivlər əhəmiyyətli dərəcədə sərbəst pul vəsaitləri yaradan ən kiçik aktivlər (pul vəsaiti yaradan vahidlər) üzrə qruplaşdırılır. Qeyri-maliyyə aktivlərinin əvvəlki dövrlərdə dəyersizləşməsinin bərpa olunma ehtimalı hər bir hesabat tarixində təhlil edilir.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Cəmiyyətin maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülür və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən "ticarət və digər kreditör borclar", "müştəri hesabları", "icarə üzrə maliyyə öhdəlikləri" və "borclardan" ibarətdir.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yeni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Cəmiyyət ilə onun əvvəlki kreditörəri arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc alətlərinin mübadiləsi, ələcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə diskontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən nağd pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan nağd pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Borc alətinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin balans dəyərinə düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərinəki fərqin iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə mənfəət və ya zərərde əks etdirilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə əsətlərinin əvəzləşdirilməsi. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, ələcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivini realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda heyata keçirilə bilər. Belə əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır (i) adi fəaliyyət gedəşində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müflisləşmə baş verdikdə.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, yolda olan pul vəsaitləri, ATM-də olan pul vəsaitləri, ələcə də Mərkəzi Bank və digər banklardakı nostro hesablar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Ticarət və digər debitor borclar. Ticarət və digər debitor borclar ilkin olaraq ədalətli dəyerdə, sonra isə effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə tanınır.

Avans ödənişləri. Avans ödənişləri dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maya dəyərində qeydə alınır. Avans ödənişi üzrə mal və xidmətlərin bir ildən sonra əldə edilməsi nəzərdə tutulduqda, yaxud bu ödəniş ilkin uçot zamanı uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdiriləcək aktivə aid olduqda uzunmüddətli aktiv kimi təsnifləşdirilir. Aktivini əldə etmək üçün avans ödənişləri Cəmiyyət bu aktiv üzərində nəzarəti əldə etdikdə və həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Cəmiyyətə daxil olacağı ehtimal edildikdə aktivin qalıq dəyərində köçürülür. Digər avans ödənişləri bu ödənişlərin aid olduğu mal və xidmətlər əldə edildikdə mənfəət və ya zərərə silinir. Əgər avans ödənişinin aid olduğu aktivlər, mallar yaxud xidmətlərin əldə edilməməsi gözlənilirsə, həmin avans ödənişinin qalıq dəyəri müvafiq şəkildə balansdan silinir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə dəyersizləşmə üzrə ehtiyat tanınır.

Ticarət və digər kreditor borclar. Ticarət və digər kreditor borclar qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyerdə sonra isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır.

İcarə öhdəlikləri. İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərlə qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətçə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- ilkin olaraq icarə müddətinin başlanma tarixinə mövcud olan indeks və ya dərəcələrdən istifadə etməklə qiymətləndirilən indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri;
- zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə ödənilməsi gözlənilən məbləğlər;
- Şirkət əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış seçiminin istifadə ediləcəyi qiymət, və
- icarə müddəti ərzində Şirkət icarəni ləğv etmə seçiminin istifadə edərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri.

İcarənin uzadılmasına dair kifayət qədər əminlik olduğu halda, uzadılma seçiminin istifadəsi ilə bağlı aparılacaq icarə ödənişləri də öhdəliyin qiymətləndirilməsinə daxil edilir

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda (bu, adətən Şirkətin icarə müqavilələri ilə bağlı baş verir), Şirkətin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə edilir. Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi Şirkətin istifadə hüquqlu aktivin dəyərində bərabər dəyerdə aktiv əldə etməsi üçün oxşar iqtisadi mühitdə eyni müddət, təminat və şərtlərlə zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

Borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsinin müəyyən etmək üçün Şirkət:

- mümkün olduqda, üçüncü tərəfdən əldə etdiyi son maliyyələşdirməni ilkin məlumat kimi istifadə edir və üçüncü tərəfdən maliyyələşdirmənin əldə edildiyi dövrdən onun şərtlərindəki dəyişiklikləri nəzərə alaraq ona düzəliş edir,
- kredit riskinə uyğun düzəliş edilmiş risksiz faiz dərəcəsinə başlayan toplama yanaşmasından istifadə edir, və
- icarə müqaviləsinin xüsusiyyətlərinə (məs.: icarə müddəti, ölkəsi, valyutası və təminatı) uyğun düzəlişlər edir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Şirkət qüvvəyə minənə qədər icarə öhdəliyində əks olunmayan indeksdən və ya dərəcədən asılı olan dəyişən icarə ödənişlərinin mümkün artım riskinə məruz qalır. İndeksdən və dərəcədən asılı olan icarə ödənişlərində dəyişikliklər qüvvəyə mindikdə, icarə öhdəliyi istifadə hüquqlu aktivin dəyərində düzəliş etməklə yenidən qiymətləndirilir.

İcarə ödənişləri əsas və maliyyə xərclərinə ayrılır. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə daimi olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün ümumi icarə müddətində mənfəət və ya zərərde tanınır.

Avadanlıq və nəqliyyat vasitələrinin qısamüddətli icarəsi və bütün azdəyərli aktivlərin icarəsi üzrə ödənişlər düz xətt metoduna əsasən mənfəət və zərərde xərc kimi tanınır. Qısamüddətli icarə müqavilələri 12 aydan çox olmayan icarə müddətini əhatə edir.

Borc öhdəlikləri. Borc öhdəlikləri ilkin olaraq əməliyyat xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərde, sonradan isə effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya edilmiş dəyərde tanınır.

Nizamnamə kapitalı və sair əhtiyatlar. Nizamnamə kapitalı yalnız Cəmiyyətin adı səhmlərindən ibarətdir. Yeni səhmlərin emissiyası ilə birbaşa əlaqəli olan əlavə xərclər kapitalda daxilolmaların azalması kimi (vergi çıxılmaqla) göstərilir. Azərbaycan hökuməti Cəmiyyətin fəaliyyətini maliyyələşdirmək məqsədilə əlavə kapital qoyuluşları həyata keçirir. Həmin vəsaitlər ödəniş tarixində Cəmiyyətin kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatında ədalətli dəyərde tanınır.

Gəlirlərin tanınması. Gəlirlər Cəmiyyətin gündəlik fəaliyyəti nəticəsində yaranır. Gəlir sövdələşmə qiyməti məbləğində tanınır. Əməliyyat qiymətli vəd verilmiş mallar və ya xidmətlər üzrə nəzarətin alıcıya ötürülməsi müqabilində üçüncü tərəflərin adından alınan məbləğlər istisna olmaqla, Cəmiyyət tərəfindən əldə ediləcəyi gözlənilən ödənişlərdir. Gəlirlər güzəştler, geri qaytarılmış mallar və əlavə dəyər vergisi çıxılmaqla tanınır.

Malların satışı. Satışlar mallar üzərində nəzarət ötürüldükdə yeni, mallar alıcıya çatdırıldıqda, mallar alıcının tam sərəncamında olduqda və malların alıcı tərəfindən qəbul edilməsinə təsir göstərə biləcək yerinə yetirilməmiş öhdəlik olmadıqda tanınır. Mallar müəyyən yere çatdırıldıqda, köhnəlmə və itki riski alıcıya keçdikdə və alıcı müqaviləyə uyğun olaraq malları qəbul etdikdə və malların qəbul edilməsinə dair müddəaların qüvvədə olma müddəti başa çatdıqda və ya Cəmiyyət malların qəbul edilməsinə dair bütün meyarların yerinə yetirilməsinə dair obyektiv dəlillərə malik olduqda, mallar çatdırılmış hesab edilir.

Satışlar bazar təcrübəsinə uyğun olaraq avans ödənişi əsasında və ya 30 günlük kredit müddəti ilə həyata keçirilədiyinə görə hər hansı maliyyələşdirmə elementi mövcud deyil.

Debitor borcu mallar təchiz edildikdə tanınır. Bu zaman, ödəniş müddətinin başlanması yalnız ödənişdən əvvəl tələb olunduğuna görə ödəniş məcburi hesab edilir.

Xidmətlərin satışı. Xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilən gəlirlər xidmətlərin göstərildiyi hesabat dövründə tanınır. Gəlirlər müştəri tərəfindən xidmətlərin eyni zamanda qəbul edilməsi və istifadəsinə görə hesabat dövrünün sonuna qədər faktiki göstərilmiş xidmətlər əsasında tanınır.

Ödənişlərin məbləği göstərilmiş xidmətlərin dəyərindən artıq olduqda, müqavilə üzrə öhdəlik tanınır.

Əməliyyat xərcləri. Əməliyyat xərcləri poçt idarəsi işçilərinin əmək haqları, poçt avadanlıqlarının saxlanması, təchizat və s. kimi Cəmiyyətin fəaliyyəti ilə birbaşa əlaqəli olan xərclərdən ibarətdir və belə xərclər yarandığı zaman tanınır.

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq əks etdirilir. Mənfəət vergisi xərci və ya krediti cari və texirə salınmış mənfəət vergisindən ibarət olub, il üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Lakin, həmin və ya başqa dövrdə sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan əməliyyatlara aid olan vergilər sair məcmu gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Cari vergilər cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya vergi orqanları tərəfindən geri qaytarılacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, eger əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəəte təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanır (müəssisələrin birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxirə salınmış vergi qalıqları qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır.

Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri cari vergi aktivləri və vergi öhdəliklərinin evezləşdirilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hüquq mövcud olduqda, ələcə də təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri vergiyə cəlb edilən eyni və ayrı-ayrı şəxslər tərəfindən eyni vergi orqanına ödənilmiş vergiyə aid olduqda və bu zaman hesablaşmaları evezləşdirmə yolu ilə aparmaq niyyəti mövcud olduğu halda evezləşdirilə bilər.

Əlavə dəyər vergisi. Satışdan hesablanan əlavə dəyər vergisi aşağıdakılardan daha tez baş verən əməliyyatın tarixində vergi orqanlarına ödənilir: (a) alıcılar tərəfindən borclar ödəniləndikdə və ya (b) mal və ya xidmətlər alıcılara təqdim olunduqda. Ümumiyyətlə, alışdan hesablanan ƏDV vergi hesab fakturaları təqdim olunduqdan sonra satışdan hesablanmış ƏDV ilə evezləşdirilə bilər. Vergi orqanları ƏDV-nin xalis məbləğdə ödənilməsinə icazə verir. Debitor borcların dəyersizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyersizləşmə üzrə ehtiyat debitor borcun ƏDV-si daxil olmaqla ümumi məbləğində qeydə alınır.

Maliyyə gəlirləri və xərcləri. Maliyyə xərcləri borc öhdəlikləri üzrə faiz xərclərindən və icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərclərindən ibarətdir.

Kvalifikasiya olunan aktivlərin əldə olunması, tikintisi və ya istehsalı ilə birbaşa əlaqəli olmayan borclar üzrə məsrəflər effektiv faiz metoduna əsasən mənfəət və zərərdə tanınır. Xarici valyutanın çevrilməsi üzrə gəlir və zərərlər xarici valyuta hərəkətlərinin xalis gəlir və ya zərər mövqeyində olmasından asılı olaraq, xalis maliyyə gəliri və ya maliyyə xerci kimi göstərilir.

İşçi heyəti ilə bağlı ödənişlər. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Cəmiyyətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərdiyi illə hesablanır. Cəmiyyətin yerli qanunvericiliklə müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri heyətə keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Öhdəliklər və xərclər üzrə ehtiyatlar. Öhdəliklər və xərclər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddətə və ya məbləğə malik olan qeyri-maliyyə öhdəlikləri daxildir. Cəmiyyət keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, həmin öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Cəmiyyət tərəfindən iqtisadi resursların sərf olunması ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə ehtiyatlar hesablanır. Ehtiyatlar vergidən əvvəlki faiz dərəcəsindən istifadə etməklə, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərin cari dəyəri ilə qiymətləndirilir. Vergidən əvvəlki faiz dərəcəsi pulun zaman dəyəri üzrə cari bazar qiymətlərini və öhdəliklərə xas olan riskləri əks etdirir. Vaxtın keçməsinə görə ehtiyatlardakı artım faiz xərcləri kimi tanınır.

Dövlət subsidiyaları. Dövlət subsidiyaları onların alınması və bütün əlavə edilmiş şərtlərə əməl olunmasına dair əsaslı təminat olduqda tanınır və müvafiq olaraq birbaşa kapital və ya gəlir kimi göstərilir.

Şərti öhdəliklər. Şərti öhdəliklər onların satılması üçün iqtisadi resursların sərf olunması ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ölçülə bildikdə maliyyə hesabatlarında tanınır. Şərti aktiv maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin iqtisadi səmərənin daxil olması ehtimal edildikdə maliyyə hesabatlarında açılırlar.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Cəmiyyət maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti. Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddətinin müəyyən edilməsi oxşar aktivlər ilə bağlı mövcud təcrübəyə əsasən peşəkar mülahizələr tətbiq etməklə aparılmışdır. Belə aktivlərlə bağlı gələcək iqtisadi faydalar əsasən onların istifadəsi nəticəsində əldə ediləcəkdir. Lakin avadanlığın texniki və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması kimi digər amillər bu aktivlərlə bağlı iqtisadi faydaların azaldılmasına gətirib çıxarır. Rəhbərlik aktivlərin cari texniki vəziyyətini və bu aktivlərin Cəmiyyətə iqtisadi fayda gətirəcəyi təxmin edilən dövrü nəzərə alaraq, əsas vəsaitlərin qalan faydalı istifadə müddətini müəyyən edir. Bu zaman aşağıdakı əsas amillər nəzərə alınır: (a) aktivlərin gözlənilən istifadə müddəti; (b) istismar göstəriciləri və texniki xidmət qaydalarından asılı olan gözlənilən fiziki köhnəlmə və aşınma; və (c) bazar şərtlərindəki dəyişikliklər nəticəsində avadanlığın texnoloji və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması.

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, model və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 28-də təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR), defolt ehtimalı (PD), defolta məruz qalan dəyər (EAD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər. Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modelər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

Təxirə salınmış vergi aktivinin tanınması. Tanınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Bu, gələcəkdə bərpa edilməsi gözlənilən müvəqqəti fərqlərdən və çıxılmaların istifadə edilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcudluğundan asılıdır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraite adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Cəmiyyətin strateji mahiyyətini, cari planlarını, əməliyyat fəaliyyətindən yaranan müsbət nağd pul axınlarını və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış, həmçinin makro-iqtisadi dəyişikliklərin Cəmiyyətin fəaliyyətinə təsirini təhlil etmişdir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

BMHS 16, İcarə (13 yanvar 2016-cı ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Şirkət 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən BMHS 16-nı retrospektiv qaydada tətbiq etmişdir və bu standartda nəzərdə tutulan xüsusi keçid müddəalarına uyğun olaraq 2018-ci hesabat dövrü üzrə müqayisəli məlumatları dəyişdirməmişdir. Bu səbəbdən, icarənin uçotu ilə bağlı yeni qaydalardan yaranan yenidən təsnifləşdirmə və düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixinə dövrün əvvəlinə olan balans hesabatında tanınmışdır. Yeni uçot siyasəti Qeyd 3-də göstərilir. BMHS 16-ya keçid zamanı Şirkət daha əvvəl BMS 17-nin ("İcarə") müddəalarına uyğun olaraq "əməliyyat icarəsi" kimi təsnifləşdirdiyi icarə müqavilələri üzrə öhdəlikləri tanımışdır. Bu öhdəliklər 1 yanvar 2019-cu il tarixinə icarəyə verənin borc kapitalı üzrə artan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılmış icarə ödənişlərinin qalığı üzrə cari dəyərle qiymətləndirilmişdir. İstifadə hüquqlu bütün aktivlər icarə müqaviləsi üzrə əvvəlcədən ödənilmiş və ya hesablanmış icarə ödənişləri nəzərə alınmaqla, icarə öhdəliyinə bərabər məbləğdə qiymətləndirilmişdir. 1 yanvar 2019-cu il tarixinə icarə öhdəliklərinə tətbiq edilən icarəyə verənin borc üzrə ortaçəkili artan faiz dərəcəsi 7.25% təşkil etmişdir.

Əvvəlki dövrlərdə maliyyə icarəsi kimi təsnifləşdirilmiş icarə əməliyyatları üçün Şirkət BMHS 16-ya keçiddən əvvəl icarə aktivini və icarə öhdəliyinin balans dəyərini standartın ilk dəfə tətbiq olunma tarixində istifadə hüquqlu aktiv və icarə öhdəliyinin balans dəyəri kimi tanımışdır. BMHS 16-ya uyğun qiymətləndirmə prinsipləri yalnız bu tarixdən sonra tətbiq olunur. BMHS 16-nı ilk dəfə tətbiq edərkən Şirkət bu standartda nəzərdə tutulan aşağıdakı praktiki istisnalardan istifadə etmişdir:

- əsaslı şəkildə oxşar xüsusiyyətlərə malik icarə portfeline vahid diskont dərəcəsinin tətbiq edilməsi;
- dəyersizləşmə təhlilinin aparılmasına alternativ olaraq icarə müqavilələrinin yükümlülüyü ilə bağlı əvvəlki qiymətləndirmələrə etibar edilməsi - 1 yanvar 2019-cu il tarixinə yükümlü müqavilələr mövcud olmamışdır;

5 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

- 1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalan icarə müddəti 12 aydan az olan əməliyyat icarəsinin qısamüddətli icarə kimi uçota alınması;
- standartın ilk dəfə tətbiq olunma tarixinə ilkin birbaşa xərclərin istifadə hüquqlu aktivlərin qiymətləndirilməsinə aid edilməməsi;
- icarə müqaviləsində icarənin uzadılması və ya ləğv edilməsi hüquqları nəzərdə tutulduqda icarə müddətinin müəyyən edilməsi zamanı əvvəlki dövrün məlumatlarından istifadə edilməsi.

Şirkət standartın ilk dəfə tətbiq olunduğu tarixdə müqavilənin özünün və ya ayrı-ayrı komponentlərinin icarə müqaviləsi olub-olmadığını yenidən qiymətləndirmək qərarına gəlmişdir. Bunun əvəzində Şirkət *BMS 17 ("İcarə")* və *BMHŞK 4-ə ("Müqavilədə icarə elementinin mövcudluğunun müəyyən edilməsi")* uyğun olaraq, yeni standartı keçməzdən əvvəl bağlanmış müqavilələrin qiymətləndirilməsinə əsaslanır.

Əməliyyat icarəsi üzrə müqavilə öhdəlikləri ilə uçota alınan icarə öhdəliklərinin müqayisəsi aşağıda göstərilir.

	31 dekabr 2018 / 1 yanvar 2019
31 dekabr 2018-ci il tarixinə vaxtıdan əvvəl ləğv etmək hüququna malik olmayan əməliyyat icarəsi üzrə cəmi gələcək minimal icarə ödənişləri	892,410
- Cari dəyərin diskontlaşdırılmasının effekti	(92,541)
- Öhdəlik kimi tanınmayan qısamüddətli icarə çıxılmaqları	-
1 yanvar 2019-cu il tarixinə cəmi tanınmış icarə öhdəlikləri	799,869
Bunlardan:	
Qısamüddətli icarə öhdəlikləri	247,600
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	552,269

Uçot siyasətindəki dəyişiklik 1 yanvar 2019-cu il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aşağıdakı maddələrə təsir göstərmişdir.

	BMHS 16-ya keçidin təsiri
İstifadə hüquqlu aktivlərdə artım	799,869
İcarə öhdəliklərində artım	799,869

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2019-cu il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Cəmiyyətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMHŞK 23 "Mənfəət vergisinin uçotundan yaranan qeyri-müəyyənlik" (7 iyun 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 9-a dəyişikliklər - "Mənfi kompensasiyanı nəzərdə tutan vaxtıdan əvvəl həyata keçirilmiş ödənişlərin xüsusiyyətləri" (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 28-ə dəyişikliklər "Asılı və birgə müəssisələrdə uzunmüddətli iştirak payları" (12 oktyabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHS 3, BMHS 11, BMS 12 və BMS 23-ə dəyişikliklər - 2015-2017-ci illər üzrə BMHS-lərin təkmilləşdirilməsi (12 dekabr 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMS 19-a dəyişikliklər "Pensiya planının dəyişdirilməsi, azaldılması və tənzimlənməsi" (7 fevral 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2020-ci il ve ya bu tarixden sonra bařlayan illik dövrlər üçün mecburi xarakter dařıyan ve Cemiyyet tərəfinden vaxtından evvel tətbiq edilməyən bezi yeni standartlar ve onlara dair şərhler dərc olunmuşdur.

BMHS 10 ve BMS 28-ə dəyişikliklər "İnvestor tərəfindən aktivlərin asılı ve ya birgə müəssisələrə satılması ve ya ötürülməsi" (11 sentyabr 2014-cü ildə dərc olunub ve BMUSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə ve ya bu tarixdən sonra bařlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər investor tərəfindən aktivlərin asılı ve ya birgə müəssisələrə satılması ve ya ötürülməsi ilə bađlı BMHS 10 ve BMS 28-in tələbləri arasındakı uyğunsuzluğu aradan qaldırır. Dəyişikliklərin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, mənfəət ve zərər əməliyyatın biznesə aid olduđu halda tam tanınır. Aktivlər özündə biznesi əks etdirmədikdə, hətta bu aktivlər tömə müəssisəyə məxsus olsa belə, mənfəət ve ya zərərin yalnız bir hissəsi tanınır. Hazırda Cemiyyet bu dəyişikliklərin onun maliyye hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Maliyye hesabatlarının hazırlanması ve təqdim olunması üzre Konseptual Əsaslara düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub ve 1 yanvar 2020-ci il ve ya bu tarixdən sonra bařlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeniden işlənmiş Konseptual Əsaslara qiymətləndirməyə dair yeni bölme, hesabatlarda maliyye nəticələrinin əks etdirilməsinə dair tövsiyələr, təkmilləşdirilmiş anlayışlar ve tövsiyələr (xüsusilə, öhdəliklər ilə bađlı anlayış) ve maliyye hesabatlarının hazırlanmasında idarəetmə rolu, ehtiyatlılıq ve qiymətləndirmə ilə bađlı qeyri-müəyyənlik kimi mühüm məsələlərin izahı daxildir.

BMHS 3-ə dəyişikliklər "Biznes anlayışı" (22 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub ve 1 yanvar 2020-ci il ve ya bu tarixdən sonra bařlanan illik hesabat dövrünün əvvəlindən həyata keçirilən satınalmalar üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər biznes anlayışını dəyişdirir. Biznes resurslardan ve birlikdə nəticə yaratmaq imkanı formalaşdıran əsas proseslərdən ibarətdir. Yeni təlimat erkən inkişaf mərhələsində olan ve nəticə əldə etməyən şirkətlər də daxil olmaqla, resursların ve əsas prosesin mövcudluđunu müəyyən etməyə imkan verən sistemi özündə əks etdirir. Müəssisənin biznes hesab edilməsi üçün heç bir nəticə olmadıqda, müəşəkkil işçi qüvvəsi olmalıdır. "Nəticə" anlayışı müştərlərə təqdim edilən mallara ve göstərilən xidmətlərə, ələcə də investisiya gəlirləri ve digər gəlirlərin yaradılmasına diqqəti yönəltmək, xərclərin ve digər iqtisadi faydaların azaldılması şəklində nəticələri nəzərə almamaq üçün məhdudlaşdırılmışdır. Bundan əlavə, bazar iştirakçılarının çatışmayan elementləri əvəz etməsi ve ya əldə edilmiş biznesi ve aktivləri inteqrasiya etməsi imkanının qiymətləndirilməsi artıq tələb olunmur. Şirkət "konsentrasiya testi" tətbiq edə bilər. Əldə edilmiş ümumi aktivlərin ədalətli dəyəri bütövlükdə praktiki olaraq vahid aktiv (yaxud oxşar aktivlər qrupu) şəklində konsentrasiya edildiyi halda, əldə edilmiş aktivlər biznes hesab edilməyəcəkdir. Bu dəyişikliklər perspektiv xarakter dařıyır ve Cemiyyet tərəfindən 1 yanvar 2020-ci il tarixindən tətbiq ediləcək ve təsiri qiymətləndiriləcək.

BMS 1 ve BMS 8-ə dəyişikliklər "Əhəmiyyətillik anlayışı" (31 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub ve 1 yanvar 2020-ci il ve ya bu tarixdən sonra bařlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər bundan əvvəlki BMHS standartlarında qeyd olunan anlayışa dair tövsiyələri əlavə etməklə, əhəmiyyətillik anlayışı ve onun tətbiq olunma qaydasını izah edir. Bundan əlavə, həmin anlayışın izahı təkmilləşdirilmişdir. Dəyişikliklər, həmçinin əhəmiyyətillik anlayışının bütün BMHS standartlarında uyğun şəkildə istifadəsini təmin edir. Məlumat o halda əhəmiyyətli hesab olunur ki, onun ümumi təyinatlı maliyye hesabatlarında təqdim edilməməsi, təhrif olunması ve ya anlaşılıqlılığının çətinləşdirilməsinin əsas istifadəçilərin xüsusi olaraq hesabat verən müəssisəyə aid olan maliyye məlumatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir etmə ehtimalı əsaslandırılmış şəkildə gözənilsin. Hazırda Cemiyyet bu dəyişikliklərin onun maliyye hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 9, BMS 39 ve BMHS 7-yə dəyişikliklər - Baza faiz dərəcələrinin reforması (26 sentyabr 2019-cu il tarixində dərc olunub ve 1 yanvar 2020-ci il ve ya bu tarixdən sonra bařlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Dəyişikliklərin səbəbi LIBOR ve digər banklararası faiz dərəcələri (IBOR) kimi baza faiz dərəcələrinin reforması olmuşdur. Dəyişikliklər IBOR dərəcələrinin reformasının birbaşa təsir etdiyi hədcinq münasibətləri üzre xüsusi hədcinq uçotu tələblərinin tətbiqindən müvəqqəti azadolmanı nəzərdə tutur. BMHS 9 ve BMS 39-a uyğun olaraq pul axınlarının hədcinq uçotu gələcək hədcəşdirilmiş pul axınlarının "yüksek ehtimal olunmasını" tələb edir. Bu pul axınlarının IBOR-dan asılı olduđu hallarda hazırkı dəyişikliklərdə nəzərdə tutulan azadolma müəssisələrdən hədcəşdirilmiş pul axınlarının əsaslandıđı faiz dərəcəsinin reforma nəticəsində dəyişmədiyini ehtimal etməsini tələb edir. Hədcinq uçotunun tətbiqi üçün hər iki standart (BMS 39 ve BMHS 9) perspektiv qiymətləndirmənin aparılmasını tələb edir. Hazırda IBOR ve IBOR əvəzetmə dərəcələri üzre pul axınlarının bərabər olması gözənildiyinə görə bu, istənilən qeyri-effektivliyi azaltsa da, reforma tarixi yaxınlaşdıqca vəziyyət dəyişə bilər. Dəyişikliklərə əsasən müəssisə hədcəşdirilmə məddə, hədcinq əleti ve ya hədcinq riskinin əsaslandıđı baza faiz dərəcəsinin IBOR dərəcələrinin reforması nəticəsində dəyişmədiyini fərz edə bilər. IBOR dərəcələrinin reforması nəticəsində hədcəşdirilmə BMS 39-a uyğun olaraq retrospektiv testin şərtlərinə riayət edilməsi üçün zəruri olan 80-125% diapazonunu keçə bilər.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

Bununla əlaqədar olaraq, BMS 39-a effektivliyin retrospektiv testinə dair istisnaları nəzərdə tutan düzəlişlər edilmişdir. Bu düzəlişlər retrospektiv effektivliyin yalnız göstərilən diapazondan artıq olmasına görə hedcinqin IBOR ilə bağlı qeyri-müəyyənlik dövründə dayandırılmamasını nəzərdə tutur. Buna baxmayaraq, hedcinq uçotu ilə bağlı digər tələblər, o cümlədən perspektiv qiymətləndirmə istənilən halda yerinə yetirilməlidir. Bezi hedcləşdirmə hallarında hedcinq maddəsi və ya hedcinq riski müqavilədə nəzərdə tutulmayan IBOR dərəcəsi ilə bağlı risk komponentini əks etdirir. Hedcinq uçotunun tətbiqi üçün hər iki standart (BMHS 9 və BMS 39) müəyyən edilmiş risk komponentinin ayrıca identifikasiya edilə bilməsini və etibarlı qiymətləndirilməsini tələb edir. Dəyişikliklərə uyğun olaraq, risk komponenti davamlı deyil, yalnız hedcləşdirmənin ilkin müəyyən edilməsi zamanı ayrıca olaraq identifikasiya edilməlidir. Makro-hedcləşdirmə zamanı müəssisə hedcləşdirmə münasibətlərini tez-tez yenidən nəzərdən keçirdiyi zaman istisnalar hedcinq maddəsinin ilkin olaraq həmin hedcləşdirmə münasibətləri çərçivəsində müəyyən edildiyi andan tətbiq edilir. BMS 39 və BMHS 9-a uyğun olaraq hedcləşdirmə üzrə hər hansı qeyri-effektivlik mənfəət və ya zərər hesabatında əks etdirilməyə davam edəcək. Hazırkı dəyişikliklər istisnaların başa çatmasını müəyyən edən amilləri təyin edir və bu amillərə baza faiz dərəcəsinin reforması ilə bağlı yaranan qeyri-müəyyənliyin artıq mövcud olmaması daxildir. Dəyişikliklər müəssisələrdən belə qeyri-müəyyənliklərin birbaşa təsir göstərdiyi hedcləşdirmə münasibətləri, o cümlədən istisnaların tətbiq olunduğu hedcləşdirmə alətlərinin nominal dəyəri, istisna tətbiq edilərkən hər hansı əhəmiyyətli fərziyyə və ya mülahizələr haqqında əlavə məlumatın və IBOR reformasının müəssisəyə təsiri, ələcə də müəssisənin keçid prosesini necə idarə etdiyi barədə keyfiyyətli məlumatın investora təqdim edilməsini tələb edir. Hazırda Cəmiyyət bu dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi – BMS 1-ə dəyişikliklər (23 yanvar 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu az əhəmiyyətli dəyişikliklər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlardan asılı olaraq, öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildiyini izah edir. Müəssisə hesabat dövrünün sonunda öhdəliyin icrasını ən azı on iki ay müddətinə təxirə salmaq üçün əsaslı hüquqa malik olduqda, öhdəliklər uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilir. Bu dəyişikliklər belə hüququn şərtsiz olmasını artıq tələb etmir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində öhdəliyin icrasını təxirə salmaq hüququnun istifadəsinə dair gözləntiləri öhdəliklərin təsnifatına təsir göstərmir. Öhdəliyin icrasının təxirə salınması hüququ yalnız müəssisənin hesabat dövrünün sonuna hər hansı müvafiq şərtlərə riayət etdiyi halda mövcuddur. Öhdəlik hər hansı şərtin hesabat tarixində və ya ondan əvvəl pozulduğu halda qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir (hətta kreditör bu şərtin pozulması ilə bağlı hesabat dövründən sonra rəsmi rəziliq təqdim etsə belə). Kredit müqaviləsinin şərti hesabat tarixindən sonra pozularsa, kredit uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilir. Bundan əlavə, dəyişikliklər müəssisənin kapitalla çevirməklə ödəyəcək bildiyi borclar üzrə təsnifat tələblərini nəzərdə tutur.

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətlı Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

7 Əsas vəsaitlər

Azərbaycan manatı ilə

	Binalar	Kompüter və avadanlıqlar	Mebel və digər avadanlıqlar	Neqliyyat vasitələri	Sair	Başa çatdırılmamış tikillilər	Cəmi
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər	56,646,549	16,125,658	7,703,460	5,724,727	105,217	564,943	86,870,554
Yığılmış amortizasiya və dəyersizləşmə	(14,882,573)	(9,020,815)	(4,940,812)	(3,381,573)	(80,367)	-	(32,306,140)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	41,763,976	7,104,843	2,762,648	2,343,154	24,850	564,943	54,564,414
Əlavələr	1,237,296	1,241,745	218,513	1,350,414	9,814	459,952	4,517,734
Köçürmələr	220,403	-	-	-	-	(220,403)	-
Sililmələr	(165,285)	(144,713)	(141,386)	(123,968)	-	-	(575,352)
Amortizasiya xərci	(3,059,996)	(1,837,923)	(625,197)	(757,474)	(7,912)	-	(6,286,502)
Mənfəət və ya zərərə silinmiş dəyersizləşmə xərci	(154,353)	(33,155)	(93,154)	-	-	-	(280,662)
Silinmiş aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya	164,748	144,713	135,017	42,064	-	-	486,542
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	40,006,789	6,475,510	2,256,441	2,854,190	26,752	804,492	52,424,174
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər	57,784,610	17,189,535	7,687,433	6,951,173	115,031	804,492	90,532,274
Yığılmış amortizasiya və dəyersizləşmə	(17,777,821)	(10,714,025)	(5,430,992)	(4,096,983)	(88,279)	-	(38,108,100)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	40,006,789	6,475,510	2,256,441	2,854,190	26,752	804,492	52,424,174
Əlavələr	298,796	1,460,903	272,917	187,000	-	-	2,219,616
Köçürmələr	1,168	-	-	-	-	(1,168)	-
Sililmələr	(80)	(393,303)	(191,162)	-	(16,148)	-	(600,693)
Amortizasiya xərci	(2,988,713)	(1,761,367)	(677,908)	(722,025)	(6,112)	-	(6,156,125)
Silinmiş aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya	80	352,538	191,162	-	16,148	-	569,928
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	37,318,040	6,134,281	1,851,450	2,319,165	20,640	803,324	48,446,900
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyər	58,084,494	18,257,135	7,769,188	7,138,173	98,883	803,324	92,151,197
Yığılmış amortizasiya və dəyersizləşmə	(20,766,454)	(12,122,854)	(5,917,738)	(4,819,008)	(78,243)	-	(43,704,297)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	37,318,040	6,134,281	1,851,450	2,319,165	20,640	803,324	48,446,900

7 Əsas vəsaitlər (davamı)

Baş a çatdırılmamış tikililər respublikanın bir neçə şəhərində poçt şöbələrini inzibati binalarının tikintisinə çəkilmiş xərcləri əks etdirir. Tikinti işləri tamamlandıqdan sonra həmin aktivlər binalar kateqoriyasına köçürülür.

8 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri

Şirkət müxtəlif əmlak sahələri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən 3 il müddətinə bağlanır.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə qədər əsas vəsaitlərin icarəsi əməliyyat icarəsi kimi təsnifləşdirilmişdir. 1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən icarə müqavilələri icarəyə götürülmüş aktivin Şirkətin istifadəsi üçün hazır olduğu tarixdən başlayaraq müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır.

	Binalar	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	799,869	799,869
Amortizasiya xərci	(266,623)	(266,623)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	533,246	533,246

Şirkət icarə öhdəliklərini aşağıdakı kimi tanıyırdır:

	31 dekabr 2019	1 yanvar 2019
Qısamüddətli icarə öhdəlikləri	266,159	247,600
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	286,110	552,269
Cəmi icarə öhdəlikləri	552,269	799,869

2019-cu il ərzində icarə öhdəlikləri üzrə 50 min AZN məbləğində faiz xərci maliyyə xərclərinə aid edilmişdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixində baş a çatan il üzrə qısamüddətli icarə xərcləri (ümumi və inzibati xərclərə aid edilmiş) 46 min AZN təşkil etmişdir. 31 dekabr 2019-cu il tarixində baş a çatan il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 297 min AZN təşkil etmişdir.

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

9 Qeyri-maddi aktivlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Program təminatı üzrə İsənzlyələr
1 yanvar 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər Yığılmış amortizasiya	4,040,454 (2,468,280)
1 yanvar 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	1,572,174
Əlavələr Silinmələr Amortizasiya xərci Silinmiş qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya	17,976 (28,236) (403,323) 28,236
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	1,186,827
31 dekabr 2018-ci il tarixinə ilkin dəyər Yığılmış amortizasiya	4,030,194 (2,843,367)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	1,186,827
Əlavələr Silinmələr Amortizasiya xərci Silinmiş qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya	49,184 (212,564) (349,567) 212,564
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	886,444
31 dekabr 2019-cu il tarixinə ilkin dəyər Yığılmış amortizasiya	3,866,814 (2,980,370)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	886,444

10 Uzunmüddətli aktivlər üzrə qabaqcadan ödənişlər

Uzunmüddətli aktivlər üzrə qabaqcadan ödənişlər əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin satın alınması üçün təchizatçılara verilmiş 537,707 AZN (2018: 862,921 AZN) məbləğində avansları əks etdirir.

11 Mal-material ehtiyatları

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Satış üçün nəzərdə tutulan digər məhsullar	886,619	528,001
Xammal və materiallar	962,092	1,238,200
Cəmi mal-material ehtiyatları	1,848,711	1,766,201

Azerpoçt Məhdud Mesuliyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

12 Ticarət və digər debitor borclar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Ticarət debitor borcları	14,679,723	13,863,665
Sair maliyyə debitor borcları	101,059	122,961
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat/dəyersizləşmə çıxılmaqla	(1,633,462)	(1,442,222)
Ticarət və digər debitor borclara daxil olan cəmi maliyyə aktivləri	13,147,320	12,544,404
Sair debitor borclar	1,149,306	575,484
Qabaqcadan ödənişlər	206,665	651,778
Millikart ilə hesablaşmalar	101,736	83,825
Əvəzləşdirilə bilən ƏDV	1,177,343	942,898
Cəmi ticarət və digər debitor borclar	15,782,370	14,798,387

Dəyersizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, ticarət debitor borclarının 7,556 min AZN məbləğində hissəsi (2018: 6,098 min AZN) xarici valyutadadır.

Əvəzləşdirilə bilən ƏDV balans tarixinə ödənilməyən alışlar üzrə hesablanır. Əvəzləşdirilə bilən ƏDV xidmətlərin dəyəri ödənildikdən sonra satışdan yaranan ƏDV öhdəliyi ilə əvəzləşdirilir.

Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün BMHS 9-da nəzərdə tutulan sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Bu yanaşma bütün ticarət debitor borcları üçün bütöv müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri ehtiyatını nəzərdə tutur.

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün ticarət və digər debitor borclar kredit riskinin ümumi xüsusiyyətlərinə və vaxtı keçmiş günlərin sayına əsasən qruplaşdırılmışdır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin səviyyəsi müvafiq olaraq 31 dekabr 2018-ci il tarixinə qədər 36 ay ərzində həyata keçirilən satışlar üzrə ödəniş cədvəllərinə və bu dövr ərzində yaranmış əvvəlki dövrün kredit zərərlərinə əsaslanır.

Müştərilərin müqavilə üzrə öhdəliklərinin qısamüddətli olması və düzəlişlərin təsirinin əhəmiyyətsiz olmasına görə Cəmiyyət makroiqtisadi amillərə dair mövcud və gələcək məlumatlara əsasən əvvəlki dövrlər üzrə kredit zərərlərinin səviyyəsinə düzəliş etməmişdir.

Ticarət və digər debitor borclar üzrə zərər üçün ehtiyat aşağıdakı ehtiyat matrisinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Ehtiyat matrisi aktivin gecikdirildiyi günlərin sayına əsaslanır:

<i>Ümumi dəyərin %-i nisbətində (Azərbaycan manatı ilə)</i>	31 dekabr 2019			31 dekabr 2018		
	Ümumi balans dəyəri	Bütöv müddət üçün GKZ	Xalis balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Bütöv müddət üçün GKZ	Xalis balans dəyəri
Ticarət debitor borcları						
- qısamüddətli	12,694,581	(587,204)	12,107,377	11,300,180	(278,045)	11,022,135
- 30 gündən az gecikdirilmiş	199,549	(62,941)	136,608	408,267	(132,502)	275,765
- 30 - 90 gün gecikdirilmiş	700,182	(194,697)	505,485	1,203,843	(332,039)	871,804
- 91 - 180 gün gecikdirilmiş	451,767	(294,421)	157,346	657,378	(424,337)	233,041
- 181 - 360 gün gecikdirilmiş	557,575	(418,130)	139,446	52,744	(34,046)	18,698
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	76,069	(76,069)	-	241,253	(241,253)	-
Cəmi	14,679,723	(1,633,462)	13,046,261	13,863,665	(1,442,222)	12,421,443

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu arasındakı müddətdə sadələşdirilmiş GKZ modelinə əsasən ticarət və digər debitor borcları üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatda dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyət
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

12 Ticarət və digər debitor borclar (davamı)

Ticarət və digər debitor borcların deyersizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəketi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
1 yanvar tarixinə ticarət debitor borclar üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat	(1,442,222)	(1,004,846)
il ərzində mənfəət və ya zərərde tanınmış kredit zərərləri üzrə ehtiyatda artım	(191,240)	(437,576)
Cəmi dövr üzrə mənfəət və ya zərərde kredit zərərləri üçün ehtiyat	(191,240)	(437,576)
31 dekabr tarixinə ticarət debitor borclar üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat	(1,633,462)	(1,442,222)

13 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Nağd pul	16,982,821	13,302,310
Yolda olan pul vəsaitləri	117,911	844,930
ATM-də olan pul vəsaitləri	5,152,138	2,999,327
Mərkəzi Bankdakı nostro müxbir hesabı	21,112,423	27,545,882
Digər banklardakı müxbir hesablar	74,755,607	31,227,827
31 dekabr tarixinə cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	118,120,900	75,920,276

31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə əsasən pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Cəmiyyətin kredit riskinin təsnifatı sistemli Qeyd 27-də təsvir edilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2019	31 dekabr 2018
- Ən yüksək dərəcə	74,751,163	31,198,802
- Yüksək dərəcə	21,116,867	27,574,907
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	95,868,030	58,773,709

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə qalıqlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. Bu qalıqlar üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin məbləği əhəmiyyətli olmadığına görə Cəmiyyət pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmamışdır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 27-də göstərilir.

14 Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmiyyətin qeydiyyatdan keçmiş nizamnamə kapitalı 73,344,500 AZN (31 dekabr 2018: 73,344,500 AZN) təşkil etmişdir.

31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Cəmiyyətin səhmdar strukturu aşağıdakı kimidir:

Azərbaycan Respublikası Əmiak Məsələləri Dövlət Komitəsi	100%
CƏMI	100%

Azerpoçt Məhdud Mesulyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

15 Borc öhdəlikləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Müddətli kreditlər	13,367,876	14,210,605
Cəmi borc öhdəlikləri	13,367,876	14,210,605

Cəmiyyətin borc öhdəlikləri NRYTN vasitəsilə Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyasından illik 0.75% dərəcəsi ilə cəlb edilmiş və ödəmə müddəti 15 noyabr 2039-cu ildə başa çatan kreditlərdən ibarətdir. Borc öhdəlikləri ABŞ dollarındadır. Bu borc öhdəlikləri üzrə hər hansı girov təminatı nəzərdə tutulmur. Borc öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır. Diskontlaşdırmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığına görə borc öhdəliklərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərinə bərabərdir.

Cəmiyyət xarici valyuta öhdəlikləri və ya faiz riskləri ilə bağlı hecinq uçotu aparmır.

Borcların cari və uzunmüddətli hissəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Cari hissə	731,429	731,428
Uzunmüddətli hissə	12,636,447	13,479,177
Cəmi borclar	13,367,876	14,210,605

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərdə dəyişikliklər

Təqdim olunan hər bir dövr üzrə Cəmiyyətin maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin təhlili və bu öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bu öhdəliklər pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda maliyyələşdirmə fəaliyyətinin tərkibində qeydə alınır

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər
	Borc öhdəlikləri
1 yanvar 2018-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	(15,086,334)
Borcların qaytarılması	874,842
Mezənnə fərqi üzrə düzəlişlər	887
31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	(14,210,605)
Borcların qaytarılması	842,729
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyələşdirmə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklər	(13,367,876)

16 Ticarət və digər kreditör borclar

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Ticarət kreditör borclar	12,517,603	17,822,003
Kommunal xidmət təchizatçılarına ödəniləcək məbləğlər	3,488,528	7,707,746
Sair öhdəliklər	256,336	874,574
Ticarət və digər kreditör borclarə daxil olan cəmi maliyyə öhdəlikləri	16,262,467	26,404,323
Alınmış avanslar	184,161	173,146
Cəmi ticarət və digər kreditör borclar	16,446,628	26,577,469

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

17 Müştəri hesabları

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Dövlət və ictimai təşkilatlar		
- Cari/hesablaşma hesabları	91,592,924	41,180,683
Digər hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	3,252,764	4,776,764
Fiziki şəxslər		
- Cari/tələbli hesablar	1,936,021	3,926,951
Cəmi müştəri hesabları	96,781,709	49,884,398

18 Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə təhlili

Cəmiyyət aşağıdakı əsas fəaliyyət istiqamətləri üzrə malların və xidmətlərin ötürülməsindən müəyyən zaman anında gəlir əldə edir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Yerli satışlardan gəlir	33,246,916	30,729,475
Xarici satışlardan gəlir	11,909,243	14,892,772
Cəmi müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir	45,156,159	45,622,247

Əsas məhsul və xidmət növləri üzrə gəlirlər aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Maliyyə xidmətləri, o cümlədən pul köçürmələrindən gəlirlər	11,683,314	11,310,706
Poçt xidmətlərindən gəlirlər	11,396,140	14,324,882
Kommunal xidmətlər və digər ödənişlərə görə komissiyalar	8,582,477	8,582,417
Marka və zərflərin satışından gəlirlər	6,923,826	5,708,765
Süretli poçt xidməti haqları	1,250,453	1,165,472
Kuryer xidmətləri	1,263,660	1,102,558
Teleqraf xidməti haqları	595,628	539,525
Texniki servis və təmirdən gəlirlər	-	3,825
Ödəniş kartlarının satışından gəlirlər	9,671	532
Digər gəlirlər	3,470,990	2,883,765
Cəmi müştərilər ilə müqavilələrdən yaranan gəlir	45,156,159	45,622,247

19 Sair Gəlirlər

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Dövlət subsidiyası	2,433,250	1,000,000
Digər gəlirlər	596,872	39,348
Cəmi sair gəlirlər	3,030,122	1,039,348

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

20 Xidmətlərin maya dəyəri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	14,062,458	13,564,318
Daşınma və çatdırılma xərcləri	2,623,545	7,055,006
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	5,021,243	5,011,536
Materiallar	1,451,855	1,114,645
Yanacaq xərcləri	805,529	792,442
Məlumatların emalı xərcləri	733,937	719,328
Poçt markalarının alışı	656,603	495,278
Ödəniş kartlarının maya dəyəri	62,872	105,835
Sair	888,069	642,830
Cəmi xidmətlərin maya dəyəri	26,306,111	29,501,218

21 Əməliyyat xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	9,486,340	9,445,859
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	1,751,072	1,680,289
Peşəkar xidmətlər	1,150,889	939,140
Təmir və istismar xərcləri	921,035	304,749
Mühafizə xərcləri	824,811	770,677
Kommunal xərclər	758,064	724,477
Rəhbətə xərcləri	572,943	460,202
Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər	526,852	611,377
Bank komissiyaları	492,165	495,109
İcarə xərcləri	45,535	333,812
Ezamiyyə xərcləri	303,219	332,287
Dəftərxana xərcləri	179,593	131,359
Üzvlük haqları	162,825	377,070
Əsas vəsaitlərin dəyərsizləşmə xərcləri	-	280,662
Ticarət və digər debitor borcların dəyərsizləşmə xərcləri	191,240	498,175
Uzunmüddətli aktivlər üzrə avans ödənişlərinin dəyərsizləşməsi	-	59,158
Sair	1,085,470	610,908
Cəmi əməliyyat xərcləri	18,452,053	18,055,308

22 Maliyyə gəlirləri və xərcləri

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Faiz xərcləri	(10,708)	(10,628)
İcarə öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri	(49,870)	-
Borc öhdəlikləri üzrə xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə gəlir çıxılmaqla zərər	-	887
Maliyyə xərcləri	(60,578)	(9,741)

23 Mənfəət vergisi

(a) Mənfəət vergisi komponentləri

Mənfəət və ya zərərde tanınmış mənfəət vergisi gəliri aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Cari vergi xərci	600,654	128,430
Təxirə salınmış vergi gəliri	-	(173,648)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci/(gəliri)	600,654	(47,218)

BMHS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvafiq fərqlər emələ gəlir.

(b) Mənfəət vergisi gəliri/(xərci) ilə mənfəət və ya zərərin qanunvericiliklə müəyyən edilmiş müvafiq vergi dərəcəsinə olan hasilinin üzleşdirilməsi

Cəmiyyətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzleşdirilməsi aşağıda göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Vergidən əvvəlki mənfəət/(zərər)	3,321,508	(1,203,080)
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20% dərəcə ilə hesablanmalı olan vergi xərci:	664,302	(240,612)
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	287,137	357,495
Keçmiş illərin tanınmamış zərərinin istifadəsi	-	(164,101)
Tanınmamış potensial təxirə salınmış vergi aktivləri	(350,785)	-
İl üzrə mənfəət vergisi xərci/(gəliri)	600,654	(47,218)

(c) Keçmiş illərin vergi zərəri

Cəmiyyətin keçmiş illərin istifadə olunmamış vergi zərəri ilə bağlı tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri yaranmamışdır (2018: sıfır).

24 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar ümumi nəzarət altında olsun və ya tərəflərdən biri digərinə nəzarət etmək iqtidarında olsun və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərə dair qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərə bilsin və ya ona birgə nəzarət etsin. Əlaqəli tərəflərlə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

Əsas idarəedici heyətə ödənişlər. Cəmiyyətin əsas idarəedici heyətinə baş direktor, baş direktorun müavinləri, şöbə müdirləri, filial müdirləri və baş mühasib daxildir. Əsas idarəedici heyətin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq əmək haqqı və mükafatlar almaq hüququna malikdirlər. 2018-ci il ərzində əsas idarəedici heyətə ödənişlər 972,414 AZN (2018: 965,767 AZN) təşkil etmişdir.

24 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar və qalıqlar (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ümumi nəzarətdə olan mÜessisələr
Ümumi ticarət və digər debitor borclar	1,382,481
Gözlənilən kredit zərərləri	(19,449)
Ticarət və digər kreditör borclar	535,332
Müştəri hesabları	45,565,223

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ümumi nəzarətdə olan mÜessisələr
Xidmətlərdən əldə edilən gəlirlər	1,443,721
Xammal və materialların alışı	656,603

31 dekabr 2018-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ümumi nəzarətdə olan mÜessisələr
Ümumi ticarət və digər debitor borclar	2,213,337
Gözlənilən kredit zərərləri	(37,289)
Ticarət və digər kreditör borclar	2,407,931
Müştəri hesabları	40,234,066

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıdakı kimidir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Ümumi nəzarətdə olan mÜessisələr
Xidmətlərdən əldə edilən gəlirlər	1,551,473
Xammal və materialların alışı	495,278

25 Təhhdüdlər və şərti öhdəliklər

Təhhdüdlər

31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan il üzrə Cəmiyyət tərəfindən heç bir maliyyə zəmanəti verilməmişdir. Eyni zamanda Cəmiyyətin kapital xərcləri ilə bağlı öhdəlikləri olmamışdır.

Şərti öhdəliklər

Sığorta. Cəmiyyət öz əmlakı və əməliyyatları ilə əlaqədar bədbəxt hadisələrin baş verməsi nəticəsində mülki və ətraf mühitə ziyanın dəyməsi ilə əlaqədar bina və avadanlıqları, fəaliyyətin dayanması və ya üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini tam sığortalamamışdır. Cəmiyyət adekvat sığorta təminatı əldə edə bilməyən müəyyən aktivlərə zərər dəyməsi və ya məhv edilməsinin əməliyyatlar və maliyyə vəziyyəti üzərində əhəmiyyətli dərəcədə əks təsirə malik olması riski öz aktuallığını saxlayır.

Məhkəmə prosesləri. Adi fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Cəmiyyətə qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Cəmiyyətin rəhbərliyi öz təxminlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialar ilə bağlı əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq 31 dekabr 2019 və 2018-ci il tarixinə hazırkı maliyyə hesabatlarında bu iddialarla bağlı ehtiyat yaradılmamışdır.

25 Təhhdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

Şərti vergi öhdəlikləri. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Cəmiyyətin əməliyyatları və fəaliyyəti ilə bağlı belə qanunvericiliyə dair rəhbərliyin mövqeyi müvafiq vergi orqanları tərəfindən mübahisələndirilə bilər. Bunun nəticəsində Cəmiyyətə qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. 31 dekabr 2001-ci il tarixində tamamlanan maliyyə ilindən başlayaraq vergi yoxlamaları yoxlamanın keçirdiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər. Müəyyən hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Cəmiyyətin rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərti düzgündür və vergi, xarici valyuta və gömrük qanunvericiliyi ilə bağlı Cəmiyyətin mövqələri dəyişilməyəcəkdir. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2019-cu il tarixinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat qeydə alınmamışdır (31 dekabr 2018: potensial vergi öhdəlikləri üzrə ehtiyat qeydə alınmamışdır).

26 Kapitalın idarə olunması

Kapitalın idarə edilməsində Cəmiyyətin məqsədi ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital tələblərinə riayət etmək və Cəmiyyətin fəaliyyətinin fasiləsizliyini və maliyyə sabitliyini qoruyub saxlamaqdır. 31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Cəmiyyətin kapitalı müvafiq olaraq 59,232,180 AZN və 56,492,302 AZN təşkil etmişdir.

"Poçt haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən Cəmiyyət ARMB-nin müəyyən etdiyi kapital normativinə (20,000,000 AZN) riayət etməlidir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə Cəmiyyət ARMB-nin müəyyən etdiyi minimal kapital normativi ilə bağlı tələblərə riayət etmişdir.

27 Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi

BMHS 9 "Maliyyə alətləri" standartına uyğun olaraq, maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında ölçülən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında ölçülən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada qiymətləndirilən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzleşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən
Aktivlər	
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri:	
- Nağd pul	16,982,821
- Yolda olan pul vəsaitləri	117,911
- ATM-də olan pul vəsaitləri	5,152,138
- ARMB-dəki nostro müxbir hesabı	21,112,423
- Digər banklardakı müxbir hesablar	74,755,607
Ticarət və digər debitor borclar:	
- Ticarət debitor borcları	13,046,261
- Səhr maliyyə debitor borcları	101,059
Cəmi maliyyə aktivləri	131,268,220

2019-cu il erində Cəmiyyətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınmışdır.

27 Maliyyə alətlərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları üzrə təqdim edilməsi (davamı)

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi* Standartına uyğun olaraq maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixində saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə aktivləri kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticarət üçün maliyyə aktivləri.

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin növləri ilə yuxarıda qeyd edilən qiymətləndirmə kateqoriyalarının üzleşdirilməsi aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən</i>
Aktivlər	
<i>Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri:</i>	
- Nağd pul	13,302,310
- Yolda olan pul vəsaitləri	844,930
- ATM-də olan pul vəsaitləri	2,999,327
- Mərkəzi Bankdakı nostro müxbir hesabı	27,545,882
- Digər banklardakı müxbir hesablar	31,227,827
<i>Ticarət və digər debitor borclar:</i>	
- Ticarət debitor borcları	12,421,443
- Sair maliyyə debitor borclar	122,961
Cəmi maliyyə aktivləri	88,464,680

2018-ci il erzinə Cəmiyyətin bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınmışdır.

28 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Cəmiyyət daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə riskləri, əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və digər qiymət riskləri), kredit riski və likvidlik riski daxildir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nezdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Bazar riski. Cəmiyyət bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) xarici valyuta (b) faiz dərəcələri və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar riskinə məruz qalır. Rəhbərlik qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Buna baxmayaraq, bu cür yanaşmadan istifadə edilməsi bazarda daha əhəmiyyətli dəyişikliklərin baş verdiyi halda, müəyyən edilmiş limitlərdən artıq zərərlərin yaranmasının qarşısını almır.

Azerpoçt Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

28 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Xarici valyuta riski. Valyuta riski satış, alış və borclar üzrə əməliyyatlar Cəmiyyətin müvafiq əməliyyat valyutalarından başqa valyutalarda ifadə olunduqda yaranır.

31 dekabr 2019 və 31 dekabr 2018-ci il tarixinə Cəmiyyətin məruz qaldığı xarici valyuta riski aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2019			31 dekabr 2018		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis balans mövqeyi	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis balans mövqeyi
AZN	48,167,592	(41,942,289)	6,225,303	50,026,781	(51,468,831)	(1,442,050)
ABŞ dolları	73,601,606	(77,288,833)	(3,687,227)	30,010,035	(33,215,309)	(3,205,274)
Avro	664,047	(1,462,009)	(797,962)	760,699	(1,180,835)	(420,136)
Rus rublu	1,214,959	(3,521)	1,211,438	1,533,747	(115,972)	1,417,775
SDR	7,620,012	(6,267,869)	1,352,343	6,133,418	(4,518,379)	1,615,039
Cəmi	131,268,216	(126,964,321)	4,303,895	88,464,680	(90,499,326)	(2,034,646)

Yuxarıdakı cədvəle yalnız monetar aktivlər və öhdəliklər daxildir. Cəmiyyət hesab edir ki, pay alətləri və qeyri-monetar aktivlərə investisiyalar əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır

İl ərzində aşağıdakı əhəmiyyətli valyuta məzənnələri tətbiq edilmişdir:

AZN	Hesabat tarixinə spot məzənnə	
	2019	2018
1 ABŞ dolları	1.7000	1.7000
1 Avro	1.9435	1.9468
1 Rus rublu	0.0274	0.0245
1 SDR	2.3463	2.3573

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, hesabat dövrünün sonuna Cəmiyyətin əməliyyat valyutasına tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin mənfəət və ya zərəre, ələcə də kapitalla təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2019 Mənfəət və ya zərəre təsir	31 dekabr 2018 Mənfəət və ya zərəre təsir
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi	(737,445)	(641,055)
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi	737,445	641,055
Avronun 20% möhkəmlənməsi	(159,592)	(84,027)
Avronun 20% zəifləməsi	159,592	84,027
Rus rublunun 20% möhkəmlənməsi	242,288	283,555
Rus rublunun 20% zəifləməsi	(242,288)	(283,555)
SDR-in 20% möhkəmlənməsi	270,469	323,008
SDR-in 20% zəifləməsi	(270,469)	(323,008)

28 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski. Cəmiyyət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Aşağıdakı cədvəldə Cəmiyyətin məruz qaldığı faiz dərəcəsi riski üzrə ümumi təhlil əks olunur. Cədvəldə Cəmiyyətin cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə müddətlərinə görə (bu tarixlərdən hansı daha tez baş verərsə) təsnifləşdirilir.

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb ediləndək və 1 aydan az	1 - 6 ay	6 - 12 ay	1 ildən çox	Cəmi
Cəmi maliyyə aktivləri	131,268,216	-	-	-	131,268,216
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(113,085,827)	(474,937)	(501,198)	(12,922,559)	(126,964,321)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri	18,202,589	(474,937)	(501,198)	(12,922,559)	4,303,895
Cəmi maliyyə aktivləri	88,464,680	-	-	-	88,464,680
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(76,288,721)	(365,714)	(365,714)	(13,479,177)	(90,499,326)
31 dekabr 2018-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kəsiri	12,175,959	(365,714)	(365,714)	(13,479,177)	(2,034,646)

Rəhbərlik faiz dərəcəsi üzrə risklərin Cəmiyyətin fəaliyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmədiyini hesab etdiyinə görə Cəmiyyətdə belə risklərin idarə edilməsi üçün rəsmi siyasət və prosedurlar mövcud deyil.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəfin öz öhdəliyini yerinə yetirə bilməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Cəmiyyətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Cəmiyyətin hər bir filialı yeni müştərilərinə şərtləri təklif etməmişdən əvvəl kredit risklərinin idarə edilməsinə və təhlil olunmasına cavabdehdir. Kredit riski pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri, ələcə də debitor borclar ilə əlaqədar yaranır. Rəhbərlik müştərilərin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərək onların maliyyə vəziyyətini, keçmiş təcrübəsini və digər amilləri nəzərə alır və hesabat dövründə bu qarşı tərəflərin öz öhdəliklərini yerinə yetirməməsi ilə bağlı hər hansı zərərin yaranacağını ehtimal etmir.

Aktivlərin növləri üzrə Cəmiyyətin məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	2019	2018
Ticarət və digər debitor borclar		
- Ticarət debitor borcları	13,046,261	12,421,443
- Səhr maliyyə debitor borcları	101,059	122,961
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		
- Tələb ediləndək bank qalıqları	95,868,030	58,773,709
Cəmi kredit risklərinin maksimal səviyyəsi	109,015,350	71,318,113

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Cəmiyyət beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyən edilən ödəmə qabiliyyəti dərəcələrindən istifadə edir. Xarici kredit reytingləri və müvafiq ödəmə qabiliyyəti dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

28 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (Moody's)
Ən yüksək dərəcə	Aaa-dan Ba1-dək
Yüksək dərəcə	Ba2-dən B1-dək
Orta dərəcə	B2, B3
Xüsusi monitorinq tələb edir	Caa1+dən Ca-dək
Defolt	C

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha etraflı monitorinq və bərpəedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

Kontragentlərə kənar reytinglər S&P, Moody's və Fitch kimi müstəqil beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinglər ictimaiyyətə açıqdır. Həmin reytinglər və defolt ehtimalları üzrə müvafiq intervallar aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir: pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.

Bu reytinglər topdansaş müştərilər üçün müstəqil qiymətləndirmə aparıldıqda tətbiq olunur. Əks təqdirdə Cəmiyyətin risklərə nəzarət funksiyası müştərinin maliyyə vəziyyətini, keçmiş təcrübəsini və digər amilləri nəzərə alaraq, onun kredit keyfiyyətini qiymətləndirir. Fərdi risk limitləri rəhbərlik tərəfindən müəyyən edilmiş limitlərə uyğun olaraq daxili və ya xarici reytinglərə əsasən yaradılır. Topdansaş müştərilərin kredit limitlərinə uyğunluğu müntəzəm olaraq rəhbərlik tərəfindən yoxlanılır.

Maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri. Cəmiyyətin xidmətlərin göstərilməsindən yaranan ticarət debitor borcları gözlənilən kredit zərərləri modelinə mürəz qalır.

BMHS 9-un dəyersizləşmə ilə bağlı tələbləri pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə də şamil olursa da, müəyyən edilmiş dəyersizləşmə zərərinin həcmi əhəmiyyətsiz olmuşdur.

Ticarət debitor borcları. Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün BMHS 9-da nəzərdə tutulan sadələşdirilmiş yanaşma tətbiq edir. Bu yanaşma bütün ticarət debitor borcları üçün bütöv müddət üzrə gözlənilən kredit zərərləri ehtiyatını nəzərdə tutur.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün ticarət debitor borcları kredit riskinin ümumi xüsusiyyətlərinə və vaxtı keçmiş günlərin sayına əsasən qruplaşdırılmışdır.

GKZ səviyyəsi müvafiq olaraq 31 dekabr 2019-cu il tarixinə qədər 36 ay ərzində həyata keçirilən satışlar üzrə ödəniş cədvəllərinə və bu dövr ərzində yaranmış əvvəlki dövrün kredit zərərlərinə əsaslanır.

Ticarət debitor borclarının bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntilər olmadıqda belə debitor borcları silinir. Ticarət debitor borclarının bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntilərə digər məsələlərlə yanaşı, debitorun Cəmiyyətlə razılaşdırılmış ödəniş cədvəlinə riayət edə bilməməsi və müqavilədə nəzərdə tutulan ödənişlərin 90 gündən çox gecikdirilməsi daxildir.

Hər bir müştərinin fərdi xüsusiyyəti Cəmiyyətin kredit riskinə təsir edir. Bununla belə, rəhbərlik hesab edir ki, müştərilərin fəaliyyət göstərdiyi ölkə və iqtisadi sektora xas risklər də daxil olmaqla, Cəmiyyətin müştəri bazasının demografiyası, xüsusilə hazırkı iqtisadi şəraitdə kredit riskinə təsir edən amillərdəndir.

28 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Xarici poçt müdirliyyətlərinin debitor borcları ilə əlaqədar yaranan kredit riski adətən Ümumdünya Poçt İttifaqının Nizamnaməsinə uyğun olaraq, hər bir ölkə üzrə xarici poçt müdirliyyətlərinə ödəniləcək kreditor borcları ilə eəvələşdirilməklə aradan qaldırılır. Hər bir xarici poçt müdirliyyəti ilə yekun hesablaşma xidmət göstərildikdən sonra bir il və ya daha artıq dövrdə aparıla bilər. Xarici poçt müdirliyyətlərinin ümidsiz debitor borcları üzrə Cəmiyyətin yaratdığı ehtiyat yekun ödənişdən sonrakı dövərə əsaslanır.

Ticarət debitor borcları üzrə dəyərsizləşmə zərərəri əməliyyat mənfəətinin tərkibində xalis dəyərsizləşmə zərəri kimi göstərilir. Əvvəllər silinmiş məbləğlərin sonradan bərpası da eyni setir mədəsində göstərilir.

Ümumiyyətlə, GKZ aşağıdakı kredit riski parametrlərinin hasilinə bərabərdir: effektiv faiz dərəcəsindən istifadə etməklə cari dəyərə diskontlaşdırılan defoltla məruz qalan dəyər (EAD), defolt ehtimalı (PD) və defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD). GKZ hər bir fərdi maliyyə aktivinin bütöv müddəti ərzində hər bir növbəti il üçün kredit riski parametrlərini proqnozlaşdırmaqla müəyyən edilir.

EAD - hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir.

PD – müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir.

LGD – defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcunun əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici EAD-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən zərər hesabət dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır.

Bu üç komponentin hasilini tapılır və bərpə ehtimalını (yeni, maliyyə aktivinin əvvəlki ayda ödənilməsi və ya defolt olması) nəzərə alaraq onlara düzəliş edilir. Bu, hər bir gələcək dövr üçün GKZ-nin hesablanması effektiv şəkildə təmin edir və sonradan hesabat tarixinə geri diskontlaşdırılaraq toplanır. GKZ-nin hesablanması üçün istifadə edilən diskont dərəcəsi ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxminidir.

Kənar reytinglər əsasında qiymətləndirmə prinsipləri. Bezi kredit qalıqları üzrə beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən dərc edilmiş kredit reytingləri mövcuddur ki, bu da defolt və defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən PD və LGD kimi kredit riski parametrlərini qiymətləndirmək üçün istifadə olunur.

GKZ modellərinə daxil edilmiş proqnoz məlumatları. GKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün miqrasiya matrisindən istifadə edildikdə proqnoz məlumatları artıq təyin olunmuş kənar reytingə daxildir.

Sadələşdirilmiş yanaşma üzrə proqnoz yanaşma

1. GKZ-nin hesablanması prosesində ən son makroiqtisadi şərtlərin əsas hissəsi artıq nəzərə alındığına görə debitor borcları üzrə PD və LGD son 36 aylıq məlumatlara əsasən hesablanır;

2. Yaxın gələcəkdə gözlənilən makroiqtisadi mühit PD və LGD-ni hesablayarkən mövcud makroiqtisadi vəziyyətə oxşardır;

3. Cəmiyyətin ticarət debitor borclarının ödəmə müddəti 30 gündən azdır. Uzunmüddətli makroiqtisadi inkişaf seqmentləri üzrə risk profilinin yaradılmasında əhəmiyyətli rol oynamır. Bu səbəbdən debitor borcları üzrə proqnoz düzəlişi aparılmamışdır.

Cəmiyyət maliyyə aktivləri üzrə təxminlər və faktiki zərərər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Belə fərqlərin təhlili (bek-testing) ən azı ildə bir dəfə aparılır.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi metodologiyası üzrə bek-testing nəticələri Cəmiyyətin rəhbərliyinə təqdim edilir və səlahiyyətli şəxslərlə razılaşdırıldıqdan sonra modellərin və fərziyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün növbəti addımlar müəyyən edilir.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində müəssisənin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Cəmiyyət əsasən borcları və kreditor borclarından ibarət olan davamlı maliyyələşmə bazasını saxlamağa çalışır. Cəmiyyət gözlənilməyən likvidlik tələblərini tez bir zamanda və asanlıqla yerinə yetirmək üçün vəsaitləri pul vəsaitləri və onların əkvivalentləri şəklində saxlayır.

28 Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidliyin idarə olunmasına Cəmiyyətin yanaşması mümkün qədər həm normal, həm də çətin şəraitdə qəbul edilmez zərərər çəkmədən və ya Cəmiyyətin nüfuzuna xələl gətirmədən öz öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Teleb edilənədək və 1 aydan az	1 - 3 ay	3 - 12 ay	1 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər					
Müddətli kreditlər	-	365,715	365,714	12,636,447	13,367,876
İcarə öhdəlikləri	21,453	43,294	201,412	286,110	552,269
Ticarət və digər maliyyə öhdəlikləri	16,262,467	-	-	-	16,262,467
Müştəri hesabları	96,781,709	-	-	-	96,781,709
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	113,065,629	409,009	567,126	12,922,557	126,964,321

31 dekabr 2018-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Azərbaycan manatı ilə</i>	Teleb edilənədək və 1 aydan az	1 - 3 ay	3 - 12 ay	1 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər					
Müddətli kreditlər	-	365,714	365,714	13,479,177	14,210,605
Ticarət və digər maliyyə öhdəlikləri	26,404,323	-	-	-	26,404,323
Müştəri hesabları	49,884,398	-	-	-	49,884,398
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	76,288,721	365,714	365,714	13,479,177	90,499,326

29 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

2020-ci ilin əvvəlində Çin və onun hüdudlarından kənarında yayılmış yeni koronavirus (Covid-19) infeksiyası biznes və iqtisadiyata mənfi təsir göstərmişdir. Digər tərəfdən, neftə olan tələbatın azalması və 2020-ci ilin mart ayında dünya bazarında neftin qiymətinin aşağı düşməsi Şirkətin emaliyyat mühitinə birbaşa təsir göstərə bilər. Rəhbərlik bu vəziyyəti düzəliş edilməsini tələb etməyən hesabat tarixindən sonrakı hadisə hesab edir. Mövcud vəziyyətin qeyri-sabit olmasını və sürətlə inkişaf etdiyini nəzərə alaraq, bu hadisənin Cəmiyyətə mümkün təsirinin kəmiyyətce qiymətləndirilməsini məqsəduyğun hesab etmirik.

Covid-19 neft hasilatından tamamilə asılı olan Azərbaycan iqtisadiyyatına daha dolaylı təsir göstərmişdir. Neftə olan tələbatın azalması və neftin qiymətinin düşməsi qismən bu pandemiya ilə izah olunur. Hazırkı tarixədək Cəmiyyətin satış və ya təchizat zəncirində ciddi təsir müşahidə olunmayıb. 2020-ci ilin birinci yarısında rəhbərlik tərəfindən sifarişçilərin tələbinə azalma müşahidə edilməyib. Xammal təchizatı və istifadəsi normal iş rejimində olduğu kimi davam etməkdədir. Gelecek pul daxilolmalarına əhəmiyyətli təsir gözlənilmədiyi üçün rəhbərlik 2020-ci ildə aktivlərin dəyərinin dəyərsizləşməsinə gözləmir. Bu hadisənin makroiqtisadi proqnozlara təsiri Cəmiyyətin 2020-ci il üzrə BMHS 9-a uyğun gözlənilən kredit zərərəri ilə bağlı ehtiyatların hesablanması zamanı nəzərə alınacaqdır.

30 1 yanvar 2018-ci il tarixindən əvvəlki dövrlərə tətbiq edilən uçot siyasəti

31 dekabr 2018-ci il tarixində başa çatan müqayisəli dövrə tətbiq edilən və BMHS 16-ya (icarə) uyğun olaraq dəyişdirilən uçot siyasəti aşağıda göstərilir.

Əməliyyat icarəsi. Cəmiyyət icarə obyektinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların əsas etibarilə icarəyə verəndən Cəmiyyətə ötürülməsini nəzərdə tutmayan icarə müqaviləsi üzrə icarəyə gətirən qismində çıxış etdikdə, ümumi icarə ödənişləri icarə müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən il üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. İcarə müddəti icarəyə gətirən tərəfindən icarə obyektinin icarəsi haqqında imzalanmış müqavilə əsasında ləğv oluna bilməyən dövr, habelə icarəyə gətirənin əlavə ödənişlər etməsindən asılı olmayaraq icarə obyektinin icarəsini artırmaq hüququna malik olduğu əlavə dövrlərdir (əgər icarəyə gətirən icarə müddətinin əvvəlində bu seçimi istifadə etməsinə kifayət qədər əmin olarsa).